

SPIS TREŚCI

Przedmowa

Jacek Szepietowski, Wojciech Baran XVII

Wykaz skrótów XIX

Rozdział 1. ZASADY LECZENIA MIEJSCOWEGO

Maria Cisto, Agata Kozłowska, Piotr Nockowski 1

1.1. Zasady ogólne 1

1.1.1. Uwalnianie s. 2 • 1.1.2. Adsorpcja s. 2 • 1.1.3. Absorpcja s. 2
• 1.1.4. Resorpcja s. 4

1.2. Podłoża 5

1.2.1. Podłoża jednofazowe s. 6 • 1.2.2. Podłoża dwufazowe s. 12 • 1.2.3. Podłoża trójfazowe s. 16

1.3. Wybrane grupy leków stosowanych miejscowo 17

1.3.1. Steroidy s. 17 • 1.3.2. Inhibitory kalcyneuryny s. 26 • 1.3.3. Antybiotyki i chemioterapeutyki s. 28 • 1.3.4. Preparaty przeciwgrzybicze s. 33 • 1.3.5. Preparaty przeciwpasożytnicze s. 35 • 1.3.6. Retinoidy s. 36 • 1.3.7. Pochodne witaminy D₃ s. 37 • 1.3.8. Leki i substancje stosowane w chorobach wirusowych s. 38

Rozdział 2. ZASADY LECZENIA OGÓLNEGO

Jacek Szepietowski, Rafał Białynicki-Birula 44

2.1. Steroidy 44

2.1.1. Mechanizm działania s. 44 • 2.1.2. Wskazania s. 45
• 2.1.3. Dawkowanie s. 45 • 2.1.4. Działania niepożądane s. 46

2.2. Leki immunosupresyjne	46
2.2.1. Mechanizm działania s. 47	• 2.2.2. Wskazania s. 47
• 2.2.3. Dawkowanie s. 48	
• 2.2.4. Działania niepożądane s. 48	
2.3. Retinoidy	49
2.3.1. Mechanizm działania s. 50	• 2.3.2. Wskazania s. 50
• 2.3.3. Dawkowanie s. 50	
• 2.3.4. Działania niepożądane s. 51	
2.4. Sulfony	51
2.4.1. Mechanizm działania s. 51	• 2.4.2. Wskazania s. 52
• 2.4.3. Dawkowanie s. 52	
• 2.4.4. Działania niepożądane s. 52	
2.5. Antybiotyki	52
2.5.1. Mechanizm działania s. 53	• 2.5.2. Wskazania s. 53
• 2.5.3. Dawkowanie s. 53	
• 2.5.4. Działania niepożądane s. 53	
2.6. Leki przeciwgrzybicze	54
2.6.1. Mechanizm działania s. 54	• 2.6.2. Wskazania s. 55
• 2.6.3. Dawkowanie s. 55	
• 2.6.4. Działania niepożądane s. 55	
2.7. Leki przeciwhistaminowe	56
2.7.1. Mechanizm działania s. 56	• 2.7.2. Wskazania s. 56
• 2.7.3. Dawkowanie s. 57	
• 2.7.4. Działania niepożądane s. 57	
2.8. Leki biologiczne	57
Rozdział 3. NIEFARMAKOLOGICZNE METODY LECZENIA	
<i>Iwona Chlebicka</i>	59
3.1. Leczenie chirurgiczne	59
3.1.1. Antyseptyka s. 60	• 3.1.2. Znieczulenie s. 60
• 3.1.3. Wycięcie klasyczne	
(elipsoidalne) s. 60	• 3.1.4. Chirurgia mikrograficzna metodą Mohsa s. 61
• 3.1.5. Wycięcie styczne s. 61	
3.2. Łyżeczowanie	62
3.3. Dermabrazja	62
3.4. Elektrokoagulacja	63
3.5. Laseroterapia	63
3.6. Leczenie zimnem	64
3.7. Terapia fotodynamiczna	65
3.8. Radioterapia	66
3.9. Fototerapia i fotochemioterapia	66

- 3.9.1. Fototerapia UVB (280–320 nm) s. 69 • 3.9.2. Fototerapia UVA (320–400 nm) s. 69
 • 3.9.3. Fotochemioterapia (PUVA) s. 70 • 3.9.4. Fotofereza pozaustrojowa s. 70

Rozdział 4. CHOROBY BAKTERYJNE

<i>Kalina Welz-Kubiak, Jacek Szepietowski</i>	72
4.1. Zakażenia gronkowcowe	72
4.1.1. Gronkowcowy zespół oparzonej skóry (choroba Rittera) s. 73 • 4.1.2. Zapalenie mieszków włosowych s. 73 • 4.1.3. Czyrak, czyraczność s. 74	
4.2. Zakażenia mieszane	75
4.2.1. Liszajec zakaźny s. 75	
4.3. Zakażenia paciorkowcowe	76
4.3.1. Róża s. 76	
4.4. Zakażenia prątkami	77
4.4.1. Gruźlica skóry s. 77	
4.5. Zakażenia krętkami	78
4.5.1. Borelioza s. 78	
4.6. Maczugowce	79
4.6.1. Łupież rumieniowy s. 79 • 4.6.2. <i>Trichomyces axillaris</i> s. 79 • 4.6.3. Rogowiec pobrużdżony (keratoliza dziobata) s. 80	
4.7. Inne bakterie Gram-dodatnie	80
4.7.1. Promienica s. 80	

Rozdział 5. ZAKAŻENIA GRZYBICZE POWIERZCHOWNE

<i>Anita Hryncewicz-Gwóźdź</i>	82
5.1. Dermatofitozy	82
5.1.1. Grzybica stóp i paznokci stóp, grzybica rąk i paznokci rąk s. 83 • 5.1.2. Grzybica skóry gładkiej, grzybica twarzy i grzybica pachwin s. 85 • 5.1.3. Grzybica owłosionej skóry głowy s. 86	
5.2. Kandydozy (drożdżycy)	87
5.2.1. Kandydoza jamy ustnej s. 88 • 5.2.2. Kandydoza sromu i pochwy s. 88 • 5.2.3. Kandydoza żołędzi i napletka s. 90 • 5.2.4. Wyrpzenie drożdżakowe s. 90 • 5.2.5. Kandydoza pieluszkowa u niemowląt s. 91 • 5.2.6. Kandydoza wałów i płytek paznokciowych s. 91 • 5.2.7. Łupież pstry s. 92	
5.3. Zakażenia wywołane przez grzyby dimorficzne	93
5.3.1. Sporotrychoza s. 93	

Rozdział 6. CHOROBY WIRUSOWE*Marta Wojciechowska-Zdrojowy* 95

- 6.1.1. Opryszczka pospolita s. 95 • 6.1.2. Półpasiec s. 97 • 6.1.3. Kłykciny kończyste s. 98
 • 6.1.4. Brodawki zwykłe s. 100 • 6.1.5. Brodawki stóp s. 101 • 6.1.6. Brodawki
 płaskie s. 101 • 6.1.7. Mięczak zakaźny s. 102 • 6.1.8. Grudkowatość bowenoidalna s. 104

Rozdział 7. CHOROBY PASOŻYTNICZE*Joanna Salomon* 106

- 7.1.1. Wszawica głowowa, łonowa i odzieżowa s. 106 • 7.1.2. Świerzb s. 109
 • 7.1.3. Larwa wędrująca s. 112

Rozdział 8. POKRZYWKA I WSTRZĄS ANAFILAKTYCZNY*Joanna Salomon* 114

- 8.1.1. Pokrzywka i obrzęk naczynioruchowy s. 114 • 8.1.2. Wstrząs anafilaktyczny s. 122

Rozdział 9. CHOROBY WYPRYSKOWE*Wojciech Baran* 127

- 9.1.1. Atopowe zapalenie skóry s. 127 • 9.1.2. Łupież biały s. 132 • 9.1.3. Pieluszkowe
 zapalenie skóry s. 133 • 9.1.4. Kontaktowe zapalenie skóry s. 134

Rozdział 10. CHOROBY RUMIENIOWE*Joanna Maj, Małgorzata Tupikowska-Marzec* 137

- 10.1.1. Rumień wielopostaciowy s. 137 • 10.1.2. Zespół Stevensa-Johnsona i toksyczna
 nekroliza naskórka (zespół Lyella) s. 140 • 10.1.3. Rumień trwały – utrwalone reakcje
 polekowe s. 142 • 10.1.4. Rumień guzowaty s. 143 • 10.1.5. Ostra gorączkowa dermatoza
 neutrofilowa (zespół Sweeta) s. 145 • 10.1.6. Rumień obrączkowy odśrodkowy s. 146
 • 10.1.7. Rumień nekrolityczny wędrujący s. 147 • 10.1.8. Rumień wyniosły
 i długotrwały s. 148 • 10.1.9. Rumień wędrujący s. 149

Rozdział 11. FOTODERMATOZY*Piotr Nockowski, Agata Kozłowska* 152

- 11.1.1. Oparzenie słoneczne s. 155 • 11.1.2. Elastoza posłoneczna s. 157
 • 11.1.3. Pokrzywka świetlna s. 158 • 11.1.4. Wielopostaciowe osutki świetlne s. 162
 • 11.1.5. Opryszczka ospówkowata s. 164 • 11.1.6. Świerzbączka letnia s. 166
 • 11.1.7. Trądzik letni s. 167 • 11.1.8. Fototoksyczne zapalenie skóry s. 168
 • 11.1.9. Berloque dermatitis s. 169 • 11.1.10. Fitofotodermatoza s. 169
 • 11.1.11. Fotoalergiczne zapalenie skóry s. 170 • 11.1.12. Przewlekłe posłoneczne
 zapalenie skóry s. 171

Rozdział 12. Rozdział ŚWIĄD*Katarzyna Włodarek, Jacek Szepietowski* 176

Rozdział 13. CHOROBY GRUDKOWO-ZŁUSZCZAJĄCE*Alina Jankowska-Konsur* 197

- 13.1.1. Liszaj płaski s. 197 • 13.1.2. Przyłuszczyca s. 201 • 13.1.3. Łupież czerwony mieszkowy s. 202 • 13.1.4. Łupież różowy Giberta s. 203 • 13.1.5. Zespół Gianottiego-Crostiego s. 204 • 13.1.6. Liszaj łśniący s. 205 • 13.1.7. Liszaj przewlekły s. 205
- 13.1.8. Liszaj pasmowaty s. 206

Rozdział 14. ŁUSZCZYCA*Aleksandra Batycka-Baran, Piotr Nockowski, Wojciech Baran* 208**Rozdział 15. CHOROBY PĘCZERZOWE***Rafał Białynicki-Birula, Radomir Reszke* 225**15.1. Pęcherzyce** 227

- 15.1.1. Pęcherzyca zwykła s. 227 • 15.1.2. Pęcherzyca bujająca s. 232 • 15.1.3. Pęcherzyca liściasta – rumieniowata i łojotokowa s. 232 • 15.1.4. Pęcherzyca opryszczkowata s. 234
- 15.1.5. Pęcherzyce IgA s. 234 • 15.1.6. Pęcherzyca paraneoplastyczna s. 235

15.2. Inne choroby pęcherzowe 236

- 15.2.1. Pemfigoid pęcherzowy s. 236 • 15.2.2. Pemfigoid bliznowaciejący, pemfigoid bliznowaciejący błon śluzowych s. 239 • 15.2.3. Pemfigoid ciężarnych s. 240
- 15.2.4. Nabyte pęcherzowe oddzielanie się naskórka s. 241 • 15.2.5. Opryszczkowate zapalenie skóry (choroba Dühringa) s. 242 • 15.2.6. Linijna IgA pęcherzowa dermatoza s. 244

Rozdział 16. AUTOIMMUNOLOGICZNE CHOROBY TKANKI ŁĄCZNEJ*Rafał Białynicki-Birula, Radomir Reszke* 248

- 16.1.1. Twardzina ograniczona s. 248 • 16.1.2. Twardzina układowa s. 253 • 16.1.3. Toczeń rumieniowaty układowy s. 260 • 16.1.4. Skórny toczeń rumieniowaty s. 266 • 16.1.5. Toczeń rumieniowaty polekowy s. 270 • 16.1.6. Toczeń rumieniowaty noworodkowy s. 271
- 16.1.7. Zespół antyfosfolipidowy s. 271 • 16.1.8. Zapalenie skórno-mięśniowe s. 274
- 16.1.9. Zespół antysyntetazowy s. 279 • 16.1.10. Mieszana choroba tkanki łącznej s. 279 • 16.1.11. Liszaj twardzinowy s. 280

Rozdział 17. CHOROBY NACZYNIOWE*Magdalena Żychowska, Wojciech Baran* 287**17.1. Czynnościowe zaburzenia naczyniowe** 287

- 17.1.1. Siność siatkowata (siateczkowate rozszerzenie naczyń, skóra marmurkowata) s. 287
- 17.1.2. Czerwienica bolesna kończyn s. 288 • 17.1.3. Choroba i zespół Raynauda s. 289

17.2. Zapalenia naczyń 290

- 17.2.1. Olbrzymiomórkowe zapalenie tętnic s. 292 • 17.2.2. Guzkowe zapalenie tętnic s. 293 • 17.2.3. Choroba Kawasaki s. 294 • 17.2.4. Ziarniniakowatość z zapaleniem naczyń (ziarniniakowatość Wegenera) s. 296 • 17.2.5. Eozynofilowa ziarniniakowatość z zapaleniem

- naczyń (zespół Churga-Strauss) s. 298 • 17.2.6. Mikroskopowe zapalenie naczyń s. 299
 • 17.2.7. Zapalenie naczyń związane z krioglobulinemią s. 299 • 17.2.8. Zapalenie naczyń
 związane z IgA (choroba Schönleina-Henocha) s. 300 • 17.2.9. Pokrzywkowe zapalenie
 naczyń z hipokomplementem s. 301 • 17.2.10. Choroba Behçeta s. 302
 • 17.2.11. Leukocytoklastyczne zapalenie naczyń skóry s. 304

17.3. Choroby żył 305

- 17.3.1. Owrzodzenia żyłne podudzi s. 305

17.4. Inne choroby naczyniowe 309

- 17.4.1. *Livedo* waskulopatia s. 309 • 17.4.2. Barwnikowe dermatozy plamicze s. 311
 • 17.4.3. Piodermia zgorzelinowa s. 311

Rozdział 18. CHOROBY ZIARNINIAKOWE I MASTOCYTOZY

Marta Wojciechowska-Zdrojowy 314

- 18.1.1. Sarkoidoza s. 314 • 18.1.2. Ziarniniak obrączkowy s. 317 • 18.1.3. Obrączkowy
 elastolityczny ziarniniak olbrzymiokomórkowy s. 318 • 18.1.4. Zespół Melkerssona-
 -Rosenthala s. 319 • 18.1.5. Obumieranie tłuszczowate s. 320 • 18.1.6. Mastocytoza s. 322

Rozdział 19. GENODERMATOZY

Joanna Maj, Małgorzata Ponikowska 327

- 19.1.1. Rybia łuska zwykła s. 328 • 19.1.2. Rybia łuska związana z płcią s. 330
 • 19.1.3. Rybia łuska wrodzona s. 330 • 19.1.4. Rybia łuska jeżasta (wrodzona erythrodermia
 rybiołuskowata pęcherzowa) s. 332 • 19.1.5. Rogowiec dłoni i stóp s. 332
 • 19.1.6. Rogowacenie mieszkowe s. 334 • 19.1.7. Choroba Dariera s. 334
 • 19.1.8. Nerwiakowłóknikowatość s. 336 • 19.1.9. Stwardnienie guzowate s. 336
 • 19.1.10. Skóra pergaminowata i barwnikowa s. 337 • 19.1.11. Choroba
 Haileya-Haileya s. 338 • 19.1.12. Wrodzone pęcherzowe oddzielenie się naskórka s. 339
 • 19.1.13. Postać zwykła pęcherzowego oddzielenia się naskórka – odmiana
 uogólniona s. 340 • 19.1.14. Postać graniczna pęcherzowego oddzielenia się naskórka
 – odmiana nie-Herlitz i Herlitz s. 341 • 19.1.15. Ciężka dystroficzna postać pęcherzowego
 oddzielenia się naskórka s. 342

Rozdział 20. ZNAMIONA I NOWOTWORY ŁAGODNE

Karolina Wójcicka, Łukasz Matusiak 345

20.1. Znamiona 346

- 20.1.1. Znamiona barwnikowe nabyte s. 346 • 20.1.2. Znamiona barwnikowe
 wrodzone s. 346 • 20.1.3. Znamię Spitz s. 347 • 20.1.4. Znamię Suttona s. 347
 • 20.1.5. Znamię błękitne s. 348 • 20.1.6. Znamię dysplastyczne oraz zespół znamion
 dysplastycznych s. 348 • 20.1.7. Znamię naskórkowe s. 349 • 20.1.8. Znamię łojowe s. 349

20.2. Nowotwory łagodne	350
20.2.1. Anomalie naczyniowe s. 350	• 20.2.2. Brodawka łojotokowa s. 353
• 20.2.3. Włókniak s. 354	• 20.2.4. Bliznowiec i blizny przerostowe s. 355
• 20.2.5. Tłuszczak s. 357	

Rozdział 21. STANY PRZEDNOWOTWOROWE, RZEKOMONOWOTWOROWE I RAKI *IN SITU*

<i>Karolina Wójcicka</i>	360
21.1. Stany przednowotworowe	360
21.1.1. Rogowacenie słoneczne s. 360	• 21.1.2. Róg skóry s. 364
• 21.1.3. Rogowacenie białe s. 364	• 21.1.4. Porentgenowskie późne uszkodzenie skóry s. 365
21.2. Stany rzekomonowotworowe	366
21.2.1. Rogowiak kolczystokomórkowy s. 366	
21.3. Raki <i>in situ</i>	368
21.3.1. Choroba Bowena s. 368	• 21.3.2. Erytroplazja Queyrata s. 369

Rozdział 22. NOWOTWORY ZŁOŚLIWE SKÓRY

<i>Karolina Wójcicka, Łukasz Matusiak</i>	371
22.1. Profilaktyka nowotworów złośliwych skóry	372
22.2. Metody leczenia nowotworów złośliwych skóry	373
22.2.1. Metody leczenia miejscowego s. 373	• 22.2.2. Metody leczenia ogólnego s. 376
22.3. Nowotwory złośliwe pochodzenia naskórkowego	377
22.3.1. Rak podstawnokomórkowy s. 378	• 22.3.2. Rak kolczystokomórkowy s. 379
• 22.3.3. Czerniak s. 382	

Rozdział 23. CHŁONIAKI PIERWOTNIE SKÓRNE

<i>Alina Jankowska-Konsur, Joanna Maj</i>	390
23.1. Pierwotnie skórne chłoniaki T-komórkowe	390
23.1.1. Ziarniak grzybiasty s. 390	• 23.1.2. Zespół Sézary'ego s. 398
• 23.1.3. Pierwotnie skórny chłoniak anaplastyczny z dużych komórek CD30+ s. 400	• 23.1.4. <i>Lymphomatoid papulosis</i> s. 400
• 23.1.5. Chłoniak z komórek T typu zapalenia tkanki podskórnej s. 401	• 23.1.6. Pierwotnie skórny chłoniak z małych/średnich komórek T CD4+ s. 402
• 23.1.7. Pierwotnie skórny chłoniak z komórek T Γ Δ s. 402	• 23.1.8. Pierwotnie skórny agresywny chłoniak epidermotropowy z cytotoksycznych komórek T CD8+ s. 403
• 23.1.9. Pozawęzłowy chłoniak z komórek NK/T typu nosowego s. 403	• 23.1.10. Pierwotnie skórny chłoniak akralny CD8+ s. 404

23.2. Pierwotnie skórne chłoniaki B-komórkowe 404

23.2.1. Pierwotnie skórny chłoniak z ośrodków rozmnażania s. 404 • 23.2.2. Pierwotnie skórny chłoniak strefy brzeżnej s. 405 • 23.2.3. Pierwotny skórny chłoniak rozlany z dużych komórek B typu kończynowego s. 405

Rozdział 24. CHOROBY GRUCZOŁÓW POTOWYCH I ZWIĄZANE Z NADMIERNYM POCENIEM

Danuta Nowicka 407

24.1. Choroby gruczołów ekrynowych 407

24.1.1. Uogólnione pocenie nadmierne s. 407 • 24.1.2. Zlokalizowane pocenie nadmierne s. 408 • 24.1.3. Pocenie zmniejszone s. 409 • 24.1.4. Poty złowonne s. 410 • 24.1.5. Potówki s. 411 • 24.1.6. Ziarnistość czerwona nosa s. 412

24.2. Choroby gruczołów potowych apokrynowych 412

24.2.1. Choroba Foxa-Fordyce'a (potówki apokrynowe) s. 412 • 24.2.2. Poty barwne s. 413

24.3. Potnica 413**Rozdział 25. CHOROBY GRUCZOŁÓW ŁOJOWYCH**

Danuta Nowicka 415

25.1.1. Łupież łojotokowy s. 415 • 25.1.2. Trądzik zwykły (pospolity) s. 416
• 25.1.3. Zapalenie łojotokowe skóry s. 419 • 25.1.4. Trądzik różowaty s. 420

Rozdział 26. HIDRADENITIS SUPPURATIVA

Łukasz Matusiak, Małgorzata Ponikowska 424

Rozdział 27. ŁYSIENIE

Anita Hryniewicz-Gwóźdź 433

27.1.1. Łysienie androgenowe mężczyzn i łysienie kobiet s. 434 • 27.1.2. Łysienie telogenowe s. 437 • 27.1.3. Łysienie plackowate s. 439 • 27.1.4. Liszaj płaski mieszkowy s. 441 • 27.1.5. Dissecting cellulitis of the scalp s. 442 • 27.1.6. Wyłysiające zapalenie mieszków włosowych s. 443

Rozdział 28. ZABURZENIA BARWNIKOWE

Kalina Welz-Kubiak, Jacek Szepietowski 447

28.1.1. Bielactwo nabyte s. 447 • 28.1.2. Ostuda s. 452

Rozdział 29. PORFIRIE

Rafał Białynicki-Birula, Justyna Kwapisz 455

29.1.1. Porfiria skórna późna s. 456

Rozdział 30. PSYCHODERMATOZY

Przemysław Pacan, Jacek Szepietowski 462

30.1.1. Dymorficzne zaburzenie ciała (dysmorfofobia) s. 463 • 30.1.2. Trichotillomania s. 464

• 30.1.3. Oblęd pasożytniczy s. 465 • 30.1.4. Dermatoza wywołana s. 466

• 30.1.5. Zadrapania obsesyjno-kompulsywne (zadrapania neurotyczne) s. 467

• 30.1.6. Trądzik z samouszkodzenia (trądzik z wydrapania) s. 468

Rozdział 31. CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ

Aleksandra Batycka-Baran, Janina Ruczkowska 471

31.1.1. Kiła s. 472 • 31.1.2. Rzeżączka s. 475 • 31.1.3. Rzęsistkowica s. 477

• 31.1.4. Wrzód miękkiej s. 477 • 31.1.5. Ziarnica weneryczna pachwin s. 478

• 31.1.6. Chlamydiowe zakażenie dróg moczowych i spojówek s. 479 • 31.1.7. Zakażenie

cewki moczowej wywołane przez mykoplazmy s. 480 • 31.1.8. Opryszczka narządów

płciowych s. 481

Skorowidz 484